

Čitale su sav tekst na našem jeziku sa zanimanjem, čak i u slučajevima kada nisu ovladale odgovarajućom građom iz engleskog jezika iz onih delova koji se odnose na više razrede osnovne škole. Ali i tada su se zaustavljale samo uz poneke primere iz engleskog jezika, a ne uz tumačenja koja su data na našem jeziku.

Ovaj priručnik pokazuje da se u nastavi stranog jezika, u tumačenju jezičkih pojava, može ići i drugačije i dalje nego što je to bio običaj do sada. *Razgovori o engleskom jeziku* jednostavnije, a potpunije približavaju deci ono što treba da im pruži nauka o jeziku. On pokazuje isto tako da je moguće na razne načine približiti deci nauku o jeziku, da već na tom nivou nije dovoljna samo praktična vežba ako se hoće da učenik i zbog praktičnog savladavanja stranog jezika, stiče saznanja o prirodi i ulozi jezika u životu koja će mu pomoći i za širenje opšte govorne kulture.

Poznato je da se nauka najteže prenosi najnižim uzrastima učenika i da su potrebni najjači pisci za pisanje knjiga za najmlađe jer su oni najviše u stanju da pretoče apstraktne zakone nauke u najjednostavniji oblik u najrazumljivijem stilu. Kada jedan autor kao Mirjana Vilke uspe u tome, to je glavna preporuka za njegovo delo.

Nives Sironić-Bonefačić

ANNA CILIBERTI — GIOVANNA STEFANCICH: *COME LEGGERE L'ITALIA D'OGGI*, ZANICHELLI, BOLOGNA, 1983.

»Come leggere l'Italia d'oggi« poseban je tip udžbenika koji će sigurno privući pažnju nastavnika talijanskog kao stranog jezika, a može biti od koristi kao dodatni materijal u nastavi talijanskog kao materinjeg jezika. Osnovni je cilj ove knjige razviti sposobnost razumijevanja autentičnih pisanih tekstova na talijanskom jeziku. Autorice su razradile model pristupa autentičnom pisanom materijalu i predlažu niz tehnika za razvijanje sposobnosti intenzivnog čitanja i razumijevanja teksta. Knjiga je namijenjena odraslim učenicima koji već posjeduju dosta dobru gramatičku i leksičku kompetenciju u talijanskom jeziku, a žele proširiti znanje novim sadržajima. Kod nas bi se mogla primijeniti na četvrtoj godini učenja jezika u usmjerenom obrazovanju ili večernjim tečajevima za odrasle, a bila bi pogodna kao dodatno štivo za studente talijanistike.

Knjiga sadrži 22 tematske cjeline, a na kraju su pridodane još dvije cjeline za ponavljanje i utvrđivanje tehnike intenzivnog čitanja i razumijevanja. Tekstovi nisu poredani po gramatičkoj i leksičkoj progresiji, a namijenjeni su učenicima različitih govornih područja jer ne sadrže elemente kontrastivne analize talijanskog i nekoga drugog jezika. Raspored obrade pojedinih cjelina proizvoljan je, a samo se dvije posljednje cjeline temelje na poznavanju podataka koji se nalaze u knjizi.

Sadržaji tekstova obuhvaćaju različite vidove i probleme talijanskoga suvremenog života. Govori se o ekonomskim problemima, urbanizaciji, prehrani, odnosu prema starijima, porodici, obrazovanju, sujevjerju itd. Nekoliko cjeli-

na obrađuje osobite probleme talijanskih gradova: Rima, Venecije i Firence. Autorice su izvršile izbor autentičnih talijanskih tekstova koji su već objavljene bilo u dnevnim novinama ili časopisima (Il Paese Sera, Il Messaggero, La Repubblica, L'Espresso), ili u knjigama (Foa, Ginsburg, Paolucci, »Geografia dell'Italia e dell'Europa«, Zanichelli, 1977; G. Quaranta, »L'uomo negato, Nuova Guaraldi, Firenze, 1980; G. Bocca, »In che cosa credono gli italiani«, Longanesi, 1982, itd.). Najveći broj sadržaja neće brzo izgubiti na aktualnosti. Jedino će cjelina broj 8 »Forza Italia«, koja govori o pobjedi talijanskog nogometa na svjetskom prvenstvu 1982, ubrzo izgubiti svoju privlačnost. Cilj autora bio je da izborom sadržaja motiviraju učenike na rad i omoguće im razumijevanje nekih preokupacija prosječnog Talijana.

Autori ispravno smatraju da je čitanje progresivan proces u kojemu učenik proširuje leksički inventar i jezičnu kompetenciju, a to dovodi do sve detaljnijeg i istančanijeg razumijevanja pisanih tekstova. Znači da čitanje nije linearan i jednosmjernan proces u kojemu je u prvom pristupu tekstu neophodno detaljno razumijevanje svakog pojedinog leksičkog i gramatičkog elementa. Razumijevanje je progresivan proces koji se odvija u više faza. Svako novo čitanje istog teksta otkriva čitatelju neki novi detalj, a značenje čitavog teksta postaje sve razumljivije. Učenici prvo moraju svladati tehniku čitanja i razumijevanja teksta kao cjeline. Čitanje na stranom jeziku oslanja se na sposobnost i iskustvo koje je stečeno čitanjem tekstova na materinjem jeziku. Neki dijelovi teksta postat će razumljivi kroz kontekst i situaciju.

Kako bi olakšale čitanje, autorice su sve tekstove podijelile na četiri do pet manjih sadržajnih cjelina koje su u tisku označene rednim brojem. Takva unutarnja podjela teksta olakšava čitanje i razumijevanje jer omogućava brzo usmjeravanje pažnje učenika prema traženom elementu. Prvi pristup tekstu zamišljen je kao individualan kontakt učenika s tekstom. Autorice smatraju da će tiho čitanje omogućiti učenicima da prilagode ritam i brzinu čitanja vlastitim sposobnostima razumijevanja sadržaja.

Za nastavnike najvredniji dio knjige bit će vježbe koje prate tekstove, jer sadrže dragocjene sugestije za razvijanje sposobnosti čitanja i razumijevanja teksta, a mogu se primijeniti na bilo koji pisani materijal. Vježbe predviđaju kombinaciju različitih tehnika rada: individualnog i grupnog, pismenog i usmenog rješavanja zadataka, a razvijaju jezičnu sposobnost čitanja i razumijevanja, prepoznavanja, vođenoga pismenog rada, usmenog odgovora i diskusije. Vježbe podrazumijevaju različite stupnjeve kreativnosti. U knjizi je predviđen prostor za pismene odgovore pa je knjiga ujedno i radna bilježnica. U svim cjelinama autorice slijede iste tehnike pristupa tekstu, tako da se tipovi vježbi pravilno ponavljaju u svakoj cjelini. Vježbe su sadržajno vezane za osnovni tekst cjeline, a mogu se podijeliti u tri skupine koje imaju točno određene didaktičke ciljeve.

Prvo nalazimo vježbe tiskane pod naslovom »Incontro con il testo«. Njihov je cilj provjera globalnog razumijevanja sadržaja teksta. Predviđeno je pismeno odgovaranje na postavljena pitanja, a zatim se rezultati mogu usmeno provjeriti. Vježbe se mogu rješavati individualno ili u grupi. Učenici moraju istaći osnovne elemente sadržaja kao na primjer: pronaći ključnu rečenicu koja rezimira sadržaj teksta, odrediti gdje se odvija radnja, pronaći izraze koji najbolje opisuju sadržaj pojedinog odlomka, navesti imena spomenuta u tekstu, istaći vremenske odrednice, itd. Česte su vježbe prepoznavanja i nadopunjavanja

nja. Pismeni odgovori su kratki i često ne podrazumijevaju ispisivanje čitavih rečenica, već samo ključnih izraza. Pažnja učenika točno se usmjerava na paragraf i red gdje će pronaći traženi element.

Vježbe u drugom dijelu, tiskane pod naslovom »Lavoro analitico«, upućuju na detaljnu analizu i razumijevanje pojedinih elemenata u tekstu, a od učenika zahtijevaju razmišljanje o jezičnim oblicima i njihovom značenju. Detaljna analiza provodi se postupno u nizu vježbi različite težine. U vježbama prepoznavanja treba odrediti semantičku areu pojedine riječi, pronaći logičan završetak rečenice ili poredati rečenice prema smislu. Aktivno poznavanje značenja riječi i upotrebe funkcionalnih elemenata provjerava se dopunjaljkama i vježbama parafraziranja. Pronalaženje sinonima, antonima, stranih riječi, tumačenje značenja složenica i figurativnih izraza, određivanje promjena u značenju do kojih dolazi dodavanjem sufiksa ili prefiksa sustavno proširuje jezičnu kompetenciju učenika i upućuje ih na razmišljanje o jeziku i njegovim zakonitostima. Učenici izravno sudjeluju u tvorbi novih riječi kad pronalaze, imenice koje su izvedene od glagola ili pridjeve koji odgovaraju određenim imenicama ili priložima. Većina je vježbi usmjerena na leksik i semantičku analizu teksta, a manji broj na funkciju glagolskih vremena i načina.

Nakon analize detalja slijede vježbe pod naslovom »Ritorno al testo« u kojima se elementi detaljne analize koriste za bolje i potpunije razumijevanje sadržaja osnovnog teksta. Vježbe u ovoj skupini zahtijevaju veću kreativnost. Za njihovo rješavanje neophodno je da su učenici usvojili elemente iz prve i druge skupine vježbi. Kontekstualizirane dopunjaljke provjeravaju stupanj usvojenosti novih elemenata. Vježbe u ovoj skupini rezimiraju sadržaj teksta i vode učenike prema kreativnoj primjeni usvojenog gradiva. Na kraju nekih cjelina predložene su teme za diskusiju. Na taj način čitanje i razumijevanje pisanih tekstova služi kao osnova za kreativno usmeno izražavanje.

Knjiga »Come leggere l'Italia d'oggi« zanimljiva je po bogatstvu i sustavnosti u razradi vježbi i bit će korisna svakom nastavniku kao dodatak udžbeniku i kao sugestija o mogućnostima razvijanja sposobnosti čitanja i razumijevanja autentičnih tekstova.

Renata Husinec

PETER STREVENS, *TEACHING ENGLISH AS AN INTERNATIONAL LANGUAGE*

FROM PRACTICE TO PRINCIPLE, OXFORD, PERGAMON PRESS, 1980, str. 150

Na prošlogodišnjem Međunarodnom beogradskom sajmu knjiga britanski izdavači pojavili su se s nekoliko edicija iz područja primijenjene lingvistike, metodike i metodologije nastave engleskog jezika koje kvalitetnije osvjetljavaju stara i donose neka nova saznanja o ulozi engleskog kao svjetskog jezika, kao i o njegovu poučavanju. Činjenica da se danas engleskim koristi preko 600 milijuna ljudi, od čega je više od polovice neizvornih govornika, potakla je Petera Strevensa da se pozabavi fenomenom engleskog jezika kao međunarod-